

2. Техніко-криміналістичне дослідження документів: навч. посіб. Авт. кол. О.В. Воробей, А.В. Кофанов. К.: Нац. Акад. внутр. Справ, 2011. 312 с.

3. Вільна енциклопедія Вікіпедія: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%94%D0%90%D0%9F%D0%A1>.

4. Вільна енциклопедія Вікіпедія: URL: <https://bit.ly/39HsEAL>.

5. Про основні елементи захисту національного посвідчення водія та свідоцтва та свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу: інформаційний лист. Київ: ДНДЕКЦ МВС, 2014. 22 с.

6. Офіційний сайт «Поліграфкомбінат Україна»: URL: <https://www.pk-ukraina.gov.ua/about-us/narys-pro-pidpryemstvo>.

Лук'янчиков Борис Євгенович,

доцент кафедри інформаційного права та права інтелектуальної власності Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», кандидат юридичних наук, доцент;

Федченко Володимир Васильович,

заступник директора–завідувач лабораторії криміналістичних видів досліджень Київського НДЕКЦ МВС;

Микитенко Ольга Борисівна,

здобувач вищої освіти Університету економіки, права та інформаційних технологій «КРОК»

ВЗАЄМОДІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОСВІДУВАННЯ

Аналіз наукової літератури і слідчої практики свідчить, що стан злочинності попри всіх заходів, які запроваджує уряд, залишається достатньо високим. Так, загальна кількість кримінальних правопорушень зареєстрованих у 2018, 2019 та 2020 роках складала 487133, 444130, 360622 [1].

Зрозуміло, успішна боротьба правоохоронних органів з кримінальними правопорушеннями залежить від їх професіоналізму, досконалого знання чинного законодавства, використання сучасних спеціальних знань і технічних засобів та належної взаємодії між цими органами.

Взаємодія, в теорії кримінально-процесуальної науки та криміналістиці, розглядається як заснована на законі і підзаконних нормативних актах, узгоджена за метою, місцем і часом співпраця слідчого, оперативного працівника і спеціаліста для повного та швидкого розкриття та розслідування кримінальних правопорушень [2, с. 202].

Для надання науково-технічної допомоги органам розслідування в системі МВС України створені і функціонують науково дослідні

експертно-криміналістичні центри та підрозділи криміналістичного забезпечення національної поліції. Як свідчить практика, така допомога реалізується у формі надання консультацій та висновків з питань, які виникають в процесі розслідування кримінальних правопорушень та безпосередньої технічної допомоги під час проведення конкретних слідчих (розшукових) дій (ст. 71 КПК).

Особливого значення така допомога набуває під час проведення слідчих дій для отримання інформації від речей. Однією з таких слідчих дій є освідування, яке слушно розглядають як різновид слідчого огляду, специфічним об'єктом якого є тіло живої людини.

Освідування одна з першочергових, невідкладних слідчих (розшукових) дій, яка виступає передумовою своєчасного та повного розкриття кримінального правопорушення. З аналізу змісту ст. 214 та 241 КПК України освідування можливо розглядати як невідкладну слідчу (розшукову) дію, яка спрямована на встановлення, фіксацію та дослідження слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, які дозволяють у сукупності з іншою інформацією зробити висновок щодо механізму та інших обставин розслідуваної події.

Освідування – слідча (розшукова) дія, яку законодавець дозволяє проводити тільки після внесення відомостей до ЄРДР, і є важливим засобом збирання інформації стосовно події, що розслідують. Освідування, як слідчу дію слід відрізняти від медичного розслідування, як засобу перевірки інформації щодо кримінальних проступків, яке може проводитись до внесення відомостей в ЄРДР.

Від якості проведення освідування залежить успіх всього розслідування, а отримана інформація при правильному процесуальному оформленні складає зміст судових доказів. Також необхідно враховувати, що фактичні данні, які збирають під час зазначеної слідчої (розшукової) дії доволі часто неможливо отримати іншим шляхом. Значна роль в процесі проведення освідування належить працівникам підрозділів криміналістичного забезпечення національної поліції, а у разі необхідності і працівникам науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів МВС та співробітникам оперативних підрозділів.

Оперативні працівники завдяки набутому практичному досвіду володіють інформацією щодо хитрощів, до яких вдаються злочинці для приховування слідів та особливих прикмет. Вони допомагають у відшуванні таких місць і слідів, а спеціалісти допомагають документувати та досліджують виявлену слідову картину.

Спеціаліст це учасник провадження, якому відводиться особливе місце у збиранні первинної інформації під час проведення освідування. Оглядаючи тіло живої особи спеціаліст зобов'язаний застосувати спеціальні знання, практичний досвід, власні здібності та сучасні науково-технічні засоби для виявлення і фіксації слідів злочину, особливих прикмет, попереднього дослідження для отримання інформації, яка буде оперативно використовуватись для

встановлення механізму злочину та особи яка вчинила кримінальне правопорушення.

Залучення спеціаліста до провадження освідування сприяє правильній фіксації всіх виявлених слідів, уможливорює здійснення повного комплексу досліджень слідів та речових доказів, виявлених на тілі особи, з метою повного та швидкого розкриття злочину. Зрозуміло, що для правильного виявлення, фіксації і вилучення різноманітних слідів і речових доказів, (кров, сперма, та ін.) мікрочастинки, запахові сліди і т.і. спеціаліст повинен досконало володіти засобами і методами такої роботи, мати в своєму арсеналі необхідні технічні засоби, а також передбачати перспективу можливості дослідження і використання їх у подальшому, та яку оперативну інформацію вони можуть надати для повного та швидкого розкриття кримінального правопорушення.

Слідчий, на відміну від оперативного працівника, здійснює діяльність з розслідування у процесуальній формі, засобами і методами, які регламентовані кримінальним процесуальним законом. Звісно, і слідчий і оперативний працівник, мають право самостійно скористатися техніко-криміналістичними засобами, які знаходяться в арсеналі спеціалістів, але це не завжди виправдовує себе, оскільки відволікає їх від основного напрямку діяльності. Досягти найкращих результатів можливо лише за умов чіткого розподілу обсягу роботи між усіма учасниками слідчої (розшукової) дії. При провадженні освідування слідчий виступає організатором усієї діяльності з дослідження тіла живої особи, а спеціаліст, сприяє йому у пошуку слідів і особливих прикмет, правильному описанні ознак, які їх індивідуалізують, пояснює механізм їх утворення, що сприяє висуванню версій, забезпечує документування слідчої (розшукової) дії та її наслідків фотографуванням або відеозаписом, допомагає надійно упакувати об'єкти для їх вилучення та направлення для експертного дослідження. Оперативний працівник також виконує вказівки слідчого, здійснює пошукові дії, допомагає у подоланні протидії, висуває версії щодо імовірних місць утворення слідів і т.п.

В процесі освідування спеціаліст окрім ідентифікаційних питань має реальну можливість вирішувати і діагностичні, які сприяють висуванню версій про подію, злочинця і т.п., а також розшуковій роботі оперативного працівника. Наприклад, він має можливість обійняти придатність сліду до ідентифікації і тим самим вирішити питання про необхідність його вилучення, вирішити питання яким предметом, або якою його частиною і за яких умов залишено даний слід, визначити механізм слідоутворення, і багато іншого [3, с. 29]. Таким чином, вирішення саме таких питань належить до компетенції спеціаліста і сприяє роботі слідчого та оперативного працівника, тобто надає їм первинну орієнтуючу інформацію та спонукає до розкриття злочину за "гарячими слідами".

Слідчий як керівник розслідування на основі власного переконання, окрім випадків прямо передбачених у кримінально-

процесуальному законі, приймає рішення, чи потрібно взагалі залучати спеціаліста, яка реальна можливість до цього, з якою метою і у яких межах будуть використовуватись його спеціальні знання.

Вирішивши залучити спеціаліста, слідчий одноособово, або разом з керівником підрозділу криміналістичного забезпечення визначає форму співпраці, створює умови для належного виконання всіма учасниками своїх професійних функцій, проводить не тільки інструктаж, а в процесі спілкування прислуховується до їх порад, контролює якість та своєчасність виконання роботи, коригує раніше прийняті рішення та заплановані заходи, аналізує інформацію, яку отримує від спеціалістів в процесі їх роботи, висуває вимоги щодо доповнення отриманих даних. На нього також покладається обов'язок перевірки інформації, яка отримана процесуальним шляхом, та контроль за дотриманням процесуальних строків.

Документування за допомогою фото, відео фіксації цілком покладається на працівника підрозділу криміналістичного забезпечення. Якісно виконана та процесуально правильно оформлена фото-таблиця, відеозапис допомагає, як слідчому, так і оперативному працівнику, правильно сприймати результати освідчування. Інколи трапляються випадки, коли під час освідчування щось було упущено, а при дослідженні фото, відео матеріалів це можна помітити.

Ще одним, не менш важливим, етапом взаємодії учасників освідчування є спільне обговорення його результатів.

Враховуючи вищевикладене можна дійти висновку, що взаємодія всіх учасників освідчування, ініціатива кожного з них у вирішенні загального завдання розкриття кримінального правопорушення та викриття винних передбачає спільну узгоджену діяльність спрямовану на встановлення істини у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Генеральна прокуратура України. Статистична інформація. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104403&libid=.

2. Лук'янчиков Б. Є., Лук'янчикова В. Є. Взаємодія працівників поліції (слідчого, оперативного працівника) з працівниками Експертної служби МВС України при проведенні огляду у кримінальних провадженнях, пов'язаних із незаконним обігом вогнепальної зброї. *Діяльність підрозділів карного розшуку щодо протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в Україні у сучасних умовах* : матер. постійн. діюч. методол. семінару (м. Миколаїв, 3–4 червня 2016 р.). Суми: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2016. С. 201–208.

3. Тертишник В. М., Слинько С. В. Взаимодействие следователя с иными подразделениями органов внутренних дел при расследовании преступлений. Харьков: Ун-т внутр. дел, 1995. 66 с.